Vattnet 100 år ger ringar på vattnet

I december 1997 är det hundra år se'n Örnsköldsvik fick *rinnande vatten i ledning*.

I ett slag förändrades vardagens villkor för stadens då omkring 2500 innevånare.

Främst kvinnornas arbete med tvätt, mat och disk blev lättare. Den dagliga hygienen fick en ny innebörd.

Risken för omfattande bränder i stadens trähusbebyggelse minskade.

Stoltheten var dessutom stor att ha ett vatten som enligt nationell expertis var *ett av de allra bästa som inom landet kan erhållas.*

"Vattenbrist råder här i staden. Det är sannerligen af nöden, att vattenledningen blir färdig innan nästa vinter."

Trettioåriga-kriget

Redan 1868 kom de första funderingarna att förse samhället med vattenledning. Det mest utmanande förslaget till lösning var att dra vattenledning från berget ovanför köpingen. Det var ingenjörskonst i den högre skolan och förenat med stora kostnader.

Som så ofta vid djärva ideer följde nu nästan trettio år av "strider", motsättningar och långbänkar kring vad som kunde tänkas vara den bästa lösningen.

Vattenledningskommittéer avlöste varandra. Olika förslag lades fram. Tillkallade experter från bl a Stockholm kunde avge helt olika uppfattningar i samma fråga.

En tid fick vattenfrågan dessutom stå tillbaka för andra angelägna ärenden, som järnvägen och beslutet om stadsrättigheter 1894.

Vinnare utsedd

Så småningom klarnade behovsbilden:

- Vattentrycket måste vara stort.
- Vattenmängden måste vara tillräcklig.
- Vattnet måste smaka gott!

Starka kandidater som Lomsjön och Höglandsjön föll bort av skilda anledningar.

I september 1896 kunde vattenledningskommitten lägga fram ett förslag till beslut:

Hörnsjön uppfyllde alla krav man ställde.

Sjön låg 266 fot över havet. Trycket var tillräckligt och vattnet smakade gott. Även vattenmängden ansågs räcka till.

Stadsfullmäktige antog förslaget och anslog 200.000:- till vattenledningens byggande och arbetet satte igång omedelbart.

"Nyktra och ordentliga arbetare erhålla sysselsättning vid vattenledningen i Örnsköldsvik."

Vattenledningsrör från England

Under vårvintern 1897 intensifierades arbetet. Det var besvärligare än beräknat att spränga ledningsgraven från Hörnsjön.

Snösmältningen och vårfloden försvårade arbetet.

Vattenledningsrören från England anlände först efter öppet vatten på fjärden.

I juni 1897 beslutade stadsfullmäktige att inte ta ut någon vattenavgift vid förbrukning för hushållsändamål.

Nästan dagligen kunde Öviksborna följa arbetet med vattenledningen i lokaltidningarna:

"Hur långt hinner vattenledningen i är är en fråga, som vi undrar öfver här i staden. Vi kunna meddela, att förhoppningar finns, att om vädret är någorlunda gynnsamt hinner ledningar nedläggas efter långgatorna. Svårast blir det med Storgatan, där sprängningarna måste ske efter hela sträckan."

Brist på arbetare

Ännu i slutet av september 1897 var vädret sommarlikt. Arbetet med vattenledningen gick fortare än beräknat.

Det största problemet var bristen på arbetare. Till sist tvingades man rekrytera arbetare ända från Stockholm.

I oktober bestämde man att placera ut fyra vattenkastare på lämpliga ställen i staden. Platserna blev torget, hamnplan, korsningen Lasarettsgatan-Centralesplanaden. Den fjärde föreslogs bli uppsatt vid Kyrkogatan.

Förslaget gav upphov till upprörda känslor och insändare i lokaltidningarna.

Hvarför skall Nygatan vanlottas?
Förslaget innebär att Nygatan blir helt och hållet utan de fördelar vattenkastare erbjuda. Vore det icke lämpligare att ställa en vattenkastare vid Nygatan?
Någon dag senare: *Nygateborna till tröst kunna vi nu meddela, att en vattenpost uppsätts vid Nygatan.*

Stopp i ledningen

En vecka in i december 1897 var det så dags att släppa på vattnet från Hörnsjön.

Spänningen var stor. Äntligen skulle nästan trettio års besvärligheter och dagliga umbärandet få ett slut.

Besvikelsen var därför stor när inget vatten kom fram vid vattenposterna.

Något hade gått snett.

Man telefonerade upp till Hörnsjön och efter en stund kom förklaringen. På grund av kylan hade en ispropp uppstått i ledningen. Två dagar senare hade man lokaliserat proppen till nära Hörnsjön.

Snabbt tinade man upp den och lyckan var fullständig när man redan samma dag kunde hämta *vatten från rinnande ledning...*

Vattenposterna är praktiska med särskilda rör för hemtning av vatten i större eller mindre kärl. Vattenhemtningen är redan i full gång.

Beredda att gå genom eld och vatten

När staden nu hade fått vatten kändes tillvaron åtskilligt tryggare för innevånarna.

Man testade trycket i stadens sexton brandposter.

Allt fungerade perfekt!

Vattnet for högt över hustaken. Den "röde hanen" (elden) hade äntligen fått sin överman.

Arbetarna vid Framnäs ångsåg var lite av lokala hjältar. Sågverkets arbetare "extraknäckte" nämligen som brandmän. Mot en lön av 25:-/år hade de den ansvarsfulla uppgiften att rycka ut vid en brand.

Källor för vattnet 100 år
Kommunens arkiv
Örnsköldsviks Museum
Själevads hembygdsför.
Örnsköldsviks Allehanda
Örnsköldsviks Posten
Wichman H. Örnsköldsviks historia
Öhngren R. Örnsköldsvik intill år 1900

Alla brandposter i staden ha idag afprofvats och befunnos arbeta förträffligt. Brandposten vid torget slungade en vattenstråle i jemnhöjd med taket till Madlungska huset.